

Postępowanie z koniem nerwowym

Vetoquinol radzi skonsultować się z lekarzem weterynarii w sprawie jakichkolwiek szczegółowych pytań dotyczących zdrowia państwa konia. Informacje zawarte w tym dokumencie mają na celu spełnić rolę wyłącznie edukacyjną.

Zachowanie konia jako zwierzęcia stadnego

Zachowanie konia można najlepiej zrozumieć z tej perspektywy, iż konie nie są drapieżnikami, ale tymi, które padają ofiarą drapieżników, stąd mają dobrze rozwiniętą reakcję na zagrożenie walczyć – lub - uciekają. Pierwszym odruchem w obliczu zagrożenia jest ucieczka, choć znane są też z tego, iż nie ugną się i będą bronić siebie lub swoje potomstwo w sytuacji gdy ucieczka jest niemożliwa, tak jak na przykład w przypadku zagrożenia źrebęcia.

Konie są wysoce stadnymi zwierzętami, które wolą żyć w grupie. Jak u wszystkich zwierząt, społeczne zachowanie koni rozwinęło się aby wspomóc przetrwanie gatunku. W każdym stadzie jest też linearna hierarchia dominacji. Konie ustanawiają hierarchię (tzw. "porządek dziobania") w celu ustalenia, który członek stada kieruje zachowaniem innych koni, je i pije pierwszy itd. Ten wzór zachowania ma również zastosowanie w ich relacjach z ludźmi. Koń, który szanuje człowieka jak „członka stada”, który jest od niego wyżej w hierarchii, będzie zachowywał się w bardziej odpowiedni sposób wobec wszystkich ludzi niż koń, któremu pozwolono zachowywać się w sposób dominujący wobec człowieka.

Źródła stresu

W przypadku konia sportowego jest wiele możliwych źródeł fizycznego i psychicznego stresu, z którym trzeba się borykać, włączając następujące:

- **Intensywne lub przedłużone ćwiczenia** (czy to na treningu czy w trakcie zawodów)
- **Niekorzystne warunki pogodowe**, zwłaszcza duży upał i wilgotność, ale także kurz lub bardzo zimna bądź wietrzna pogoda

Stres związany z gorącem

Podczas ćwiczeń produkcja potu wzrośnie do 50 %. To może spowodować problem, jeśli ćwiczenia odbywają się w warunkach ekstremalnego upału i wilgotności. W reakcji na stres związany z upałem zwiększy się tempo pocenia się konia, duża część krwi przepłynie do naczyń włosowatych pod skórą oraz zwiększy się tempo oddychania (ponad 20 oddechów na minutę w przypadku konia w spoczynku), wszystko po to aby wspomóc proces ochładzania. Niektóre konie mogą mieć objawy „anhydrozy”, co oznacza zanikanie wydzielania potu. To spowoduje, że sierść będzie bardzo gorąca, ale jednocześnie sucha. Podstawowym sposobem na ochłodzenie dla konia jest ten przez parowanie. Gdy koń się nie poci nie jest w stanie zastosować tego sposobu więc ryzyko przegrzania jest tym większe. Kolejnym sposobem w jaki koń okaże stres związany z gorącem jest podwyższona częstotliwość bicia serca w spoczynku. W spoczynku normalna liczba uderzeń na minutę powinna wynosić pomiędzy 28 a 36, jednakże w stresie może wynieść ponad 50. Temperatura ciała może również podnieść się do 40° C (104 ° F) lub wyżej.

Stres związany z zimnem

Konie walczą z zimnem wykorzystując energię do utrzymania ciepła. Ogólna zasada mówi, że w celu zrekompensowania utraty energii z powodu zimna zapotrzebowanie na energię wzrasta o 1 % na każdy stopień o jaki temperatura spada poniżej krytycznej temperatury konia. Temperatura krytyczna to taka poniżej której koń zaczyna wydłkować dodatkową energię w celu zapewnienia sobie ciepła. Ta temperatura będzie się różniła w przypadku każdego konia w zależności od otłuszczenia, grubości sierści, aklimatyzacji konia do zimna, wilgotności sierści oraz stopnia chłodu wiatru. Na przykład, konie zamykane w boksach w czasie zimy będą miały temperaturę krytyczną znacznie wyższą i będą musiały być okrywane derką w celu wsparcia termoregulacji. Można przekonać się czy koń traci zbyt dużo ciepła jeśli śnieg topnieje na jego grzbiecie zamiast gromadzić się na końcu włosa; drzenie też może być tego oznaką.

Transport na długie dystanse na lub z zawodów/pokazów (tzn. podróż trwająca dłużej niż 6-8 godzin)

Stres spowodowany transportem: poniżej znajdziecie państwo pewne przyczyny dla których transport może być stresujący dla państwa konia:

- **Czynniki fizyczne**
 - nienaturalne poczucie zamknięcia, odosobnienia
 - wstrzymanie podawania jedzenia i/lub wody
 - hałas i drgania jadącego pojazdu
 - balansowanie i podskakiwanie podczas jazdy
 - słaba wentylacja
 - obecność spalin, kurzu, pleśni, obornika i moczu
- **Czynniki psychologiczne**
 - oddzielenie od stada
 - wystawienie na obecność obcych zwierząt i otoczenia
- **Czynniki klimatyczne**
 - wysoka temperatura wewnętrzna oraz wilgotność
- **Czynniki zdrowotne**
 - odwodnienie
 - zmęczenie spowodowane ciągłymi próbami utrzymania równowagi
- **Niewystarczający odpoczynek** pomiędzy zawodami lub po długim transporcie
- **Nowe doświadczenia** w trakcie treningu lub zawodów
- **Odosobnienie**
- **Odcięcie od znajomego otoczenia** i grupy
- **Zmiany w codziennej rutynie** podczas podróży i na pokazach

Podwyższony poziom stresu opiekunów konia i jeźdźca

Przy powtarzającym się wystawieniu na działanie tych czynników wiele koni przyzwyczaja się do większości z nich, w związku z czym te sytuacje lub działania przestają być znaczącym źródłem stresu. Jednakże wystarczy jedna nowa lub niepokojąca rzecz aby zestresować konia. Niektóre konie nigdy tak naprawdę się nie przystosowują do wszystkich dodatkowych stymulacji związanych z treningiem, pokazami czy podróżą.

Przejaw stresu

Każdy koń radzi sobie ze stresem w inny sposób w zależności od charakteru.

- Wylewny, pewny siebie koń** - da znać kiedy jest zestresowany!
- bryka, kopie, gryzie, jest bardzo ciekawski, sprawia problemy itd.
- Wylewny, bojaźliwy koń** - boi się wszystkiego!
- płoszy się gdy widzi coś po raz pierwszy i potrzebuje czasu, żeby się zrelaksować
- Pasywny, pewny siebie koń** - zazwyczaj zastanawia się „Czym wszyscy się martwią?”
- przeważnie nie jest zestresowany, przyswaja stres, okazuje niewielką zmianę nawet gdy jest zestresowany
 - zazwyczaj jest ostatnim na polu, który zaczyna ucieczkę gdy coś wybiegnie z lasu.
- Pasywny, bojaźliwy koń** - chce się przypodobać, zadowolić!
- wydaje się chętny do zrobienia czegokolwiek, ale będzie zaciskał mięśnie i pysk gdy się zestresuje
 - nie okaże strachu dopóki nie zostanie doprowadzony do granic wytrzymałości.

Jak radzić sobie ze stresem u konia?

Spięty koń, tak jak w przypadku ludzi, nie jest zazwyczaj w stanie słuchać, uczyć się ani wykonywać czynności tak dobrze jak to potrafi w normalnych warunkach, ale jest wiele łatwych do zastosowania technik, które pomogą zrelaksować konia.

Psychologia

Konie są zwierzętami nawyków, przyzwyczajają. Jest coś nowego czego on nie lubi? Może zmieniliście państwo dietę, stajnię, ściółkę lub program treningu, wprowadziliście nowego konia do stajni lub zmieniliście wybieg? Możecie być państwo zaskoczeni jak nawet drobne zmiany mogą zdenerwować państwa konia.

Zarządzanie karmieniem

Jeśli państwa zdaniem koń stał się zbyt narowisty, nadpobudliwy proszę przyjrzeć się jego diecie. Czy podajecie mu zbyt dużo szybko uwalniających się węglowodanów? Proszę zadzwonić na infolinię firmy produkującej żywność i porozmawiać o paszy wolno uwalniającej energię.

Uwaga skierowana na środowisko, klimat

Radzenie sobie ze stresem spowodowanym gorącem

Radząc sobie ze stresem spowodowanym gorącem, pierwszą rzeczą jaką należy zrobić jest przeprowadzenie konia do zacienionego miejsca. Należy zapewnić wentylatory, wiatr lub inne formy wentylacji, które pomogą w procesie parowania. Opryskiwanie konia zimną wodą, zwłaszcza kończyn i podbrzusza, również wspomogą ten proces ponieważ żyły i tętnice są usytuowane tuż pod skórą

więc mogą błyskawicznie ochłodzić krew płynącą do organów wewnętrznych. Należy umożliwić koniowi picie małych ilości wody, ale często oraz podać elektrolity aby zastąpiły te utracone poprzez nadmierne pocenie się. W ciężkich przypadkach należy natychmiast skontaktować się z weterynarzem. Prawdopodobnie zostanie zastosowana lewatywa z zimnej wody a koń będzie leczony na przypadek odwodnienia.

Radzenie sobie ze stresem spowodowanym zimnem

Aby pomóc koniom obniżyć ich krytyczną temperaturę należy uodpornić je na zimno. Upewnienie się, że konie mają wystarczającą wagę, którą mogą wykorzystać jako energię i izolację to dobry sposób na wejście w okres zimy. Należy podawać siano w czasie miesięcy zimowych co pozwoli koniom zawsze produkować wystarczającą ilość wewnętrznego ciepła poprzez fermentację żołądkowo-jelitową. Ważne jest też zapewnienie osłony przed wiatrem, deszczem i zimnem. Jeśli macie państwo konia, który nie może być w stajni razem z innymi końmi należy zapewnić mu derkę, zwłaszcza jeśli pada marznący deszcz. Należy się upewnić, że derka jest wodoodporna. Mokra derka może spowodować to, że koń straci więcej ciepła niż gdyby był nieprzykryty.

Suplementy diety

Jest wiele dostępnych tzw. „uspokajaczy”. Niektóre to tradycyjne ziołowe produkty (np. Passion flower [passiflora] męczennica), inne zaś oparte są na badaniach i teoriach dotyczących zalecanych w dietetyce poziomów witamin (w szczególności witamin z grupy B), minerałów (głównie dostępności magnezu), pewnych aminokwasów (np. L-tryptofanu) oraz produkowanych związków chemicznych. Jeśli państwa konie ścigają się lub biorą udział w zawodach, w których obowiązuje regulamin, należy upewnić się, że żadna z tych substancji nie jest zabroniona.

Masaż mięśni

Pomoże on uwolnić napięcie w mięśniach konia, ale należy upewnić się, że wykonuje go kwalifikowany fizjoterapeuta dla koni. Należy również znaleźć czas, aby oklepać konia (forma masażu). Gruntowne oporządzanie konia, rozcieranie spowoduje lepszy przepływ krwi, co sprawi że koń poczuje się dobrze i, miejmy nadzieję, odciągnie to jego uwagę od wszelkich potencjalnie stresujących sytuacji.

Zabawki

Ta metoda może okazać się użyteczna w przypadku koni, które są zestresowane ponieważ się nudzą. Jest dostępny szeroki wybór zabawek do zakupu. Niektórzy ludzie wolą zrobić własne zabawki poprzez przewieszenie wypełnionych wodą butelek po lemoniadzie lub brukwi w stajni lub na ogrodzeniu wybiegu.

Głos

Proszę mówić do swojego konia niskim i spokojnym głosem jeśli jest zaniepokojony. To go upewni, że jesteście państwo blisko i że nie jesteście zaniepokojeni.

Ćwiczenia

Proszę pozwolić wybiegać się swojemu koniowi, skakać luzem lub przejechać się na nim aby pozbył się nadmiaru energii, który może mieć przed zawodami.

Podróżowanie

Większość koni nie znosi dobrze samotnej podróży. Jeśli państwa koń ma ten problem, proszę pomyśleć o znalezieniu towarzysza. Koń, który kopie w przyczepie zaniepokoi inne konie jak również

może spowodować uszkodzenia, za które trzeba będzie zapłacić. Dlatego należy spróbować założyć mu na tylne kopyta specjalne buty aby przytępić hałas oraz odebrać mu „przyjemność” z kopania. W celu zmniejszenia stresu związanego z transportem zaleca się, aby całkowity czas podróży nie przekraczał 12 godzin. Jeśli jest to niemożliwe, należy zaplanować nocleg gdzie będzie można wyprowadzić konia i pozwolić mu odpocząć. Zaleca się również przystanki co 3-4 godziny, aby końskie kończyny odpoczęły od wibracji oraz zapewnienie wody co 6 do 8 godzin w czasie podróży. Przed dłuższymi przewozami, zwłaszcza w czasie zawodów, dobrze jest wprowadzić koniowi suplement witaminy E (1000 do 2500 j.m. na dzień) by wspomóc radzenie sobie ze stresem.

Nastawienie właściciela

Proszę również samemu zachować spokój. Jeśli państwa koń jest nerwowy, będzie szukał otuchy u państwa. Ekscytowanie się faktem, że koń jest zestresowany tylko wzmocni jego instynkt i pogorszy problem. Należy spokojnie starać się zidentyfikować i usunąć cokolwiek powoduje stres.

Zdrowie ogólne

Najważniejsze, aby upewnić się, że przyczyną dla której koń jest niespokojny nie jest problem weterynaryjny, który powoduje ból i lęk.

Podsumowanie tego Jak Zminimalizować Stres w Życiu Konia:

- Proszę dać się koniom jak najwięcej wybiegać, lecz jeśli to niemożliwe podać siana do woli.
- Proszę trzymać się rutyny ale jeśli konieczne okażą się zmiany, należy je wprowadzać powoli.
- Na czas podróży proszę wziąć znajome produkty (np. własne siano, wodę, ziarno itd.).
- Unikać jazdy w trudnych warunkach atmosferycznych.
- Stosować zrównoważoną dietę.
- Utrzymać dobry program zdrowotny.
- Zapewnić przyjemne otoczenie.
- Zapewnić regularne zróżnicowane ćwiczenia.
- Pozwolić na przerwę.
- Zapobiegać nudzie.
- Pozwolić koniowi na działania społeczne, towarzyskie.
- Proszę starać się być szczęśliwym, zdrowym i wolnym od stresu!